

جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی حوزه علمیّه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیّه خواهران

حوزه علمیّه زهرائیه سلام‌الله‌علیها

شهرستان نجف آباد

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان:

منشأ تقوا

استاد داور:

جناب آقای دکتر برقی کار

استاد راهنما:

سرکار خانم رضایی

نگارنده:

مهری ابوترابی

تابستان 1392

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحمیدیه

خداوندا تورا شکر می‌کنم که به من نعمت توکل و رضا عطا کردی و در سخت‌ترین طوفان‌ها و خطرناک‌ترین گرداب‌ها آن چنان به من اطمینان و آرامش دادی که با سرنوشت و همه پستی‌ها و بلندی‌هایش آشتی نمودم.

خداوندا تو در مواقع خطر تنه‌ایم نگذاشتی، در کویر تنه‌ای انیس شبهای تار من شدی. خداوندا تو در ظلمت ناامیدی دست مرا گرفتی و کمک کردی پس به درگاه تو پناه می‌برم که از آن چه نمی‌دانم سخن گویم و چون فرومایگان از کارخویش راضی باشم و درب را بر دیگران گردن کشان لب به خودستایی گشایم.

با تو یاد هیچ کس نبود روا

خداوندا ای فضل تو حاجت روا

متصل گردان به دریا‌های خویش

قطره ای دانش که بخشیدی زپیشه

تقدیر

با تشکر و قدردانی از دختر عزیزم که در طول مدت تحقیق صبورانه مرا تحمل کرد و کوتاهی‌هایم را نادیده گرفت و با قدردانی از پدر و مادر دلسوزم که مهربانانه برای سرانجام رسیدن این تحقیق مرا یاری نمودند و با سپاس و تشکر فراوان از استاد راهنمای عزیزم سرکار خانم رضایی که بسیار دلسوزانه راهنمای من در زندگی و درس بودند برای تمامی این عزیزان موفقیت و طول عمر با عزت را از خداوند مسئلت دارم.

تقدیم به

روح پاک بانوی دو عالم حضرت زهرا سلام الله علیها.

فرمان خدا درباره مال حرام

زشتی خوردن مال دیگران بی اجازه آنان در نظر همگان امری فطری و آشکار است و آیات الهی به جنبه‌های مختلف پلیدی حرام‌خوری اشاره می‌کند و می‌فرماید: «اکل به الباطل» یا اِیْهَا الَّذِینَ اٰمَنُوا لَا تَاْكُلُوْا اَمْوَالُکُمْ بَیْنُکُمْ بِالْبَاطِلِ اَلَّا اَنْ تَکُوْنَ تَجْرَةً عَنِ تِرَاضٍ مِنْکُمْ وَ لَا اَنْفُسُکُمْ اَنْ اَللّٰهُ کَانَ بِکُمْ رَحِیْمًا¹⁹؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید اموال دیگران را به صورت نامشروع مخورید مگر آنکه تجارتی باشد که به رضایت شما انجام پذیرد و خودکشی نکنید که خداوند نسبت به شما مهربان است.

تأثیر ربا

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: «درهم الربا أشدُّ عندَ الله من ثلاثین زنیَّةً کُلَّمَا بذاتٍ مَحْرَمٍ مِثْلُ الخَالَةِ وَ العَمِیَّةِ»: یک درهم ربا از سی بار زنا با محارم نزدیک مثل خاله و عمه بدتر است.²⁰

اموال حرام

از عوامل بی‌تقوایی، حرام‌خواری می‌باشد. حرام‌خوری جزءهایی دارد که به سه مورد آن اشاره کردیم جزءهای دیگر آن شامل 1- تصرف در مال یتیم بدون رضایت او 2- تصرف در مال دیگران بدون اذن آن 3- تصرف در بیت‌المال 4- غش در معامله 5- معامله شبهه‌ناک مثل پولی که عوض کاری به صورت رشوه‌گری می‌شود ما به اختصار پول و درآمدهای حرام را بیان کردیم و آثار مخرب آن را در دنیا و آخرت نیز گفتیم امید است از آن پند می‌گیریم و دقت کافی را در مال خود داشته باشیم و مطمئناً توجه و دقت در مال به خاطر داشتن یاد خداوند در دل است و خداوند خود کمک می‌دهد برای اینکه روزی حلالی را کسب کنیم و روزی حلال باعث می‌شود که تقوای الهی و رضایت خداوند ایجاد شود.²¹

خسران بزرگ حرام‌خواری

پاسخ این است که زیان‌های جسمی، اجتماعی و سیاسی و اقتصادی و معنوی فراوان است و این عمل زشت یکی از بزرگترین خطراتی است که انسان را از نظر فردی و اجتماعی و

نابودی به سقوط می‌کشاند. خداوند متعال حرام‌خوری و خودکشی را پشت سر هم مطرح کرده است تا به ما بگوید: اگر رابطه‌های مالی مردم بر اساس و پایه صحیح استوار نباشد و لقمه‌های حرام باشد و تصرف در اموال دیگران به ناحق صورت پذیرد، جامعه گرفتار نوعی خودکشی و انتحار خواهد شد.²²

تأثیر آشامیدنی حرام در بی‌تقوایی

مستی جز فرو رفتن در کارهای پست و مرتکب شدن کردار زشت ناپسند حاصل ندارد و در میخانه‌ها جز زشتی و تعرض بنویس چیز دیگری یافت نمی‌شود هنگامی که آن ماده شوم در جان اثر می‌کند، عقل که سرمایه سعادت انسان است زمان نمی‌دهد و آدمی تا مرز حیوانیت بلکه بدتر از آن پیش می‌رود اسلام برای جلوگیری در این دره هولناک بدبختی هر آنچه را که به شراب مربوط است تحریم می‌کند و فرمان می‌دهد از کسی که شراب می‌نوشد دوری کنید.

نقش زبان بر بی‌تقوایی

یکی دیگر از عواملی که باعث دوری انسان از عذاب الهی می‌شود که در معارف اسلامی به آن بی‌تقوایی گفته می‌شود. حفظ کردن زبان و گوش از آنچه خداوند فرمان داده نگوئید و نشنوید.

زبان عضو کوچکی است اما دارای آفات فراوان و خطرهای سهمگین می‌باشد که هر لحظه آرامش و امنیت اعتبار و آبرو، جان و مال، دین و دنیا و بالأخره موجودیت مادی و معنوی صاحب خود و دیگران را تهدید به سقوط و نابودی می‌نماید.²³

از دیگر آفات زبان که فقط به اختصار بیان می‌کنیم و همه اینها باعث می‌شود انسان از کمال واقعی خود دور شود و عامل بی‌تقوایی انسان است.

1- دروغ 2- غیبت 3- گوش دادن به غیبت 4- تهمت زدن 5- پرده‌پوشی از حق 6- سخن چینی 7- تملق 8- بدزبانی (فحش) 9- بگو مگو کردن 10- مزاح و شوخی بی احساس و لغو که مورد آزار دیگران می‌شود.²⁴

پی‌نوشت

1. اعراف(7)، آیه 198
2. اعراف(7)، آیه 197
3. علی قائمی، آسیبها و عوارض اجتماعی، چاپ دوم،
4. مائده(5)، آیه 27
5. جوادی آملی، نشانه‌های پروا پیشگی، چاپ اول، قم، نشر هاجر، 1378، ص 41
6. علی، قائمی، آسیبها و عوارض اجتماعی، چاپ سوم، تهران، نشر امید، شهریور 1370، ص 81.
7. نور(24)، آیه 52
8. مائده (5)، آیه 27.
9. آیت‌الله جوادی آملی، نشانه پروایستگی، انتشارات هاجر، اول تابستان، 1387، قم.
10. محمد غزالی، کیمیای سعادت، تصحیح احمد آرام، بی‌جا، انتشارت گنجینه، 1271، ش ص 202.
11. همان، ص 177.
12. اخلاق پژوهی، عباس سپنده، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها، مرکز تحقیق علوم انسانی شماره‌ی انتشار 1250، صفحه‌ی 62
13. همان، صفحه‌ی 242
14. سوره‌ی 12، آیه‌ی 106، در توضیح آیه‌ی قرآن
15. آل‌عمران، آیه 191
16. همان، صفحه‌ی 215
17. سوره‌ی 12، آیه‌ی 87، در تفصیل آیه ملامحمد نراقی معراج‌السعادة، چاپ سوم، تهران، انتشارات هجرت، زمستان 1379، صفحه‌ی 338

18. آیت الله عبدالحسین دستغیب، گناهان کبیره، چاپ سوم، قم، دفتر انتشارات اسلامی، 1376، ص 218.
19. ابی علی طبرسی، شکاه الانوار، ج 3، نجف، الملكة الحیدریه، 1406 ق، ص 38. مجمع البیان، ج 3.
20. محمدباقر بن محمدتقی مجلسی، بحار الانوار، ج 100، تهران، انتشارات بحار الانوار، 1377، ص 116.
21. محمدعلی قاسمی، روزی حلال، چاپ سوم، قم، انتشارات، نورالزهرا، 1380، ص 148.
22. بقره، 188.
23. رضی الدین الحسن ابن الفضل طبرسی، مکارم الخلاق، چاپ اول، بیروت، موسسه اعلی، 1392، ص 95.
24. مهدی فقیه ایمانی، نقش زبان و سرنوشت انسان، چاپ سوم، قم، نشر اسماعیلیان، 1375، ص 340.

منابع و مأخذ

* قرآن کریم، ترجمه حسین الہی قمشہ ای.

1. پسندیده، عباس، اخلاق پژوهی، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها، مرکز تحقیق و کتب علوم انسانی شماره‌ی انتشار 1250.
2. جوادی آملی، عبدالله، نشانه پروا پیشگی، چاپ اول، قم، انتشارات ہاجر، اول تابستان 1387.
3. دستغیب، عبدالحسین، گناہان کبیرہ، چاپ سوم، قم، دفتر انتشارات اسلامی، 1376.
4. طبرسی، ابی علی، مشکاة الانوار، ج 3، نجف، المملکۃ الحیدریہ، 1406 ق.
5. طبرسی، رضی الدین الحسن ابن الفضل، مکارم الاخلاق، چاپ اول، بیروت، موسسہ اعلی، 1392.
6. فقیہ ایمانی، مہدی، نقش زبان و سرنوشت انسان، چاپ سوم، قم، نشر اسماعیلیان، 1375.
7. قائمی، علی، آسیبہا و عوارض اجتماعی، چاپ سوم، تہران، نشرامیدی، شہریور 1370.
8. قاسمی، محمدعلی، روزی حلال، چاپ سوم، قم، انتشارات نورالزہرا، 1380.
9. مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی، بحار الانوار، ج 100، تہران، انتشارات بحار الانوار، 1377.
10. محمد غزالی، کیمیای سعادت، تصحیح احمد آرام، بی‌جا، انتشارات گنجینہ، 1271 ش.
11. نراقی، ملا محمد، معراج السعادت، چاپ سوم، تہران، انتشارات ہجرت، زمستان 1379.